

Nr 21.

Ankom till riksdagens kansli den 15 mars 1929 kl. 1 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående inlösen av enskilda tillhöriga laxfisken i Mörrumsån jämte en i ämnet väckt motion.

I en den 1 mars 1929 avlåten, till jordbruksutskottet hänvisad proposition, nr 165, har Kungl. Maj:t, under åberopande av statsrådsprotokollet för jordbruksärenden för samma dag, föreslagit riksdagen medgiva, att, i anslutning till en inflyttning på föreslaget sätt av den med avseende å laxfisket i Mörrumsån fastställda fredningslinjen, Kungl. Maj:t må äga att i huvudsaklig överensstämmelse med i statsrådsprotokollet angivna grunder träffa avtal om inlösen för kronans räkning av enskilda tillhöriga laxfisken i nämnda å och vid dess utlopp, därvid erforderliga medel skola utgå av statens domäners fond.

I samband med propositionen har utskottet till behandling förehått en i anledning av densamma inom andra kammaren väckt till utskottet hänvisad motion, nr 405, av herr *Hällgren*, vari hemställes, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville taga i övervägande, huruvida icke den för laxfisket i Mörrumsbukten på administrativ väg tillkomna fredningslinjen kunde inflyttas till sträckningen Sternö udde—Lörby kladd, även om det skulle visa sig omöjligt för Kungl. Maj:t att för statens räkning förvärva samtliga enskilda laxfisken vid Mörrums ström enligt de riktlinjer riksdagen beslutat och ytterligare föreslås i Kungl. Maj:ts proposition nr 165.

Motion.

Vidkommande de skäl, som anförts såsom stöd för denna hemställan, får utskottet hänvisa till motionen.

Beträffande frågans förhistoria må här i korthet erinras om följande:

Historik.

Rätten att bedriva laxfiske i den utanför Mörrumsåns utlopp belägna havsbukten, den s. k. Mörrumsbukten eller Pukeviksfjorden, har sedan gamla tider varit inskränkt för skyddande av det i själva Mörrumsån bedrivna laxfisket. Dessa inskränkningar hava fastslagits genom vid olika tider i administrativ ordning meddelade föreskrifter, och för närvarande gälla därvidlag bestämmelserna i länsstyrelsens i Blekinge län kungörelse den 10 april 1820, varigenom meddelats förbud att, vid äventyr av vite och förlust av fisk och fiskredskap, i Mörrumsbukten under tiden 5 mars—5 oktober idka laxfiske inom en viss fredningslinje dragen mellan Sternö udde och Listers huvud.

Alltsedan tiden kort efter utfärdandet av 1820 års kungörelse hava såväl

i administrativ väg som inom riksdagen och i ett fall domstolsvägen upprepade försök gjorts att få förbudet mot laxfiske i Mörrumsbukten, såsom vållande stora olägenheter för den vid bukten boende fiskarbefolkningen, upphävt eller inskränkt. Därvid hava ägarna av laxfischen i Mörrumsån bestritt framställningarna, under åberopande att de på grund av *urminnes hävd* vore berättigade att hava laxfisket i Mörrumsbukten fredat, till stöd varför anförts bland annat, att denna deras rätt blivit fastslagen i en genom Kungl. Maj:ts dom den 27 mars 1867 avgjord rättegång angående fiske-rätten.

Sedan i enlighet med därom av riksdagen i skrivelse den 31 maj 1916, nr 176, framställd begäran utredning verkställdes av frågan om laxfiskets eventuella frigivande i Mörrumsbukten eller inflyttande av den med avseende å laxfisket fastställda fredningslinjen, har Kungl. Maj:t till 1926 års riksdag framställt proposition i ämnet (nr 186).

I denna proposition föreslog Kungl. Maj:t riksdagen att dels, så vitt kronans rätt rörde, medgiva, att den för laxfisket i Mörrumsbukten fastställda fredningslinjen finge inflyttas till sträckningen Sternö udde—Lörby kladd, dels bemyndiga Kungl. Maj:t att i samband med inflyttningen träffa uppgörelse med ägarna till de enskilda laxfiskena i Mörrumsån om inlösen av fiskena mot en ersättning icke överstigande dåvarande taxeringsvärden, dels ock medgiva, att för sagda inlösen erforderliga medel finge utgå av statens domäners fond.

I sin motivering till 1926 års ovan omförmälda proposition anförde dåvarande chefen för jordbruksdepartementet, bland annat, följande.

Det vore nödvändigt att undanröja åtminstone de största svårigheterna och olägenheterna, som genom fridlysningsbestämmelserna uppkommit för fiskebefolkningen vid Mörrumsbukten i fråga om det för deras livsuppehälle nödvändiga laxfisket.

Man kunde dock därvid inskränka sig till att inflytta den s. k. fredningslinjen till sträckningen Sternö udde—Lörby kladd.

I vad mån en dylik inflyttning av fredningslinjen komme att menligt inverka på laxfisket i Mörrumsån kunde icke på förhand utredas, men hade man all anledning antaga, att en sådan åtgärd icke komme att medföra några svårare påföljder för laxbeståndet i Mörrumsån. Även om Kungl. Maj:t i kraft av sin administrativa myndighet skulle vara formellt oförhindrad att vidtaga ändring med avseende å fridlysningsbestämmelserna, syntes en sådan åtgärd icke vara att utan vidare förorda. Uppenbart vore nämligen att, därest Kungl. Maj:t inskränkte det fridlysta området, fiskebefolkningen med fog kunde anse sig äga rätt bedriva fiske i enlighet med de nya bestämmelserna samt anse staten hava iklätt sig garanti för att en dylik rätt verkligen förefunnnes. Emellertid gjorde ju ägarna till laxfiskena i Mörrumsån gällande, att de på grund av *urminnes hävd* ägde rätt förbjuda laxfiske i Mörrumsbukten intill den nuvarande fredningslinjen, samt åberopade till stöd för sin mening bland annat Kungl. Maj:ts den 27 mars 1867 meddelade dom. Skulle så vara, att ägarna till *åfiskena* verkligen ägde en dylik rätt, kunde de uppenbarligen i rättegångsväg göra denna rätt gällande, oavsett att fridlysningsbestämmelserna blivit av Kungl. Maj:t i administrativ ordning

ändrade, samt talan sålunda komma att föras mot fiskare, som vid utövande av sitt näringsfång i god tro följt de nya fridlysningsbestämmelserna men därvid eventuellt överskridit den nu gällande fredningslinjen. Hänsyn till de enskilda fiskeägarnas rätt hade också vid flerfaldiga tillfällen föranlett statsmakterna att avslå gjorda framställningar om ändring i fridlysningsbestämmelserna.

Vidare vore uppenbart att, även om den föreslagna inflyttningen av fredningslinjen endast komme att hava en ringa inverkan på laxfisket i Mörrumsån, värdena på laxfiskena i ån likväl kunde komma att, innan den verkliga skadan å desamma blivit fastslagen, starkt påverkas i nedåtgående riktning. Billigheten torde därför kräva, att staten, som genom sina i århundraden upprätthållna fridlysningsbestämmelser givit åfiskenas ägare anledning antaga, att den dem härigenom tillagda förmånen vore säkerställd, sökte gottgöra dem för i angivna avseende uppkommande olägenheter.

Med hänsyn till ovan anförda omständigheter borde en ändring av fridlysningsbestämmelserna icke ske utan att uppgörelse om möjligt först ägde rum med de enskilda ägarna till laxfiskena i Mörrumsån. En sådan uppgörelse kunde komma till stånd antingen därigenom att staten inlöste de enskilda laxfiskena eller därigenom att dessas ägare tillerkändes ersättning för den skada, som kunde visas hava drabbat fiskena genom ändringen i fridlysningsbestämmelserna. Med hänsyn till omöjligheten att för närvarande ens närmelsevis bestämma denna skada samt till att, därest ersättning skulle utgå och då först efter flera års förlopp, denna säkerligen i ett stort antal fall komme att tillfalla annan än den, som verkligen drabbats av värdeminskningen i fisket, borde staten om möjligt, mot en ersättning ej överstigande taxeringsvärdet, inlösa de enskilda laxfiskena.

Skulle uppgörelse på ovan angivna villkor icke kunna komma till stånd, torde ytterligare böra övervägas, huruvida ej ändringen i fridlysningsbestämmelserna ändock borde äga rum.

Jordbruksutskottet tillstyrkte propositionen, vilken jämväl bifölls av riksdagen, dock — i anledning av i kamrarna framställda yrkanden — under uttalande (se riksdagens skrivelse nr 181), beträffande den av Kungl. Maj:t föreslagna maximigränsen för lösenbeloppet för de olika laxfiskena — det dåvarande taxeringsvärdet —, att riksdagen för sin del ansåg, att fiskenas dåvarande sammanlagda taxeringsvärde icke borde överskridas vid inlösen av de särskilt taxerade fiskena.

På sätt framgår av propositionen har länsstyrelsen nu verkställt värdering rörande här ifrågavarande laxfisken, varefter preliminära lösenbelopp faststälts och underhandlingar med fiskerättsägarna ägt rum. Resultaten härav framgå av följande ur propositionen hämtade redogörelse.

De sålunda beräknade värdena å fiskena uppgå tillhopa till 396,400 kronor. Enär enligt riksdagens beslut lösensummorna tillhopa icke skulle få överskrida summan av dåvarande taxeringsvärden eller 356,800 kronor, har länsstyrelsen reducerat varje fiskes uppskattade värde så, att dessa värdens slutsumma överensstämmer med nämnda summa, 356,800 kronor. De värden, som sålunda framkommit för de olika fiskena, har länsstyrelsen lagt som grund vid de erbjudanden som gjorts fiskeägarna rörande inlösen av deras fisken. Ett stort antal fiskeägare hava förklarar sig villiga att försälja sina fisken till sålunda föreslagna pris. Andra hava jämväl förklarar sig villiga här-

Länsstyrelsens värdering och underhandlingar med fiskerättsägarna.

till, dock under visst förbehåll beroende därav att deras fisken varit utarrenderade. Slutligen hava några fiskeägare lämnat avslag på det gjorda erbjudandet. Beträffande de fisken, vilkas ägare vägrat godtaga de av länsstyrelsen gjorda anbuden, har länsstyrelsen föreslagit, att för närvarande inga vidare åtgärder vidtagas för fiskenas inlösen. Vad angår de fiskerättsägare, vilka gjort visst förbehåll för nuvarande arrendatorer av fiskena, anser länsstyrelsen den lämpligaste anordningen i allmänhet vara, att staten vid slutande av de avtal, varigenom inlösen sker, medgiver arrendekontraktens fortsatta bestånd mot rättighet för staten att uppbära de efter tillträdesdagen förfallna arrendeavgifterna.

Att förebringa utredning angående värdet av de fisken, vilka icke taxerats, anser länsstyrelsen stöta på oöverstigligen svårigheter. Detta syntes också länsstyrelsen knappast vara erforderligt för fiske, som icke vore av den betydelse att det vid taxeringen åsatts något värde. Ifrågasattas kunde, huruvida tillräckliga skäl föreläge att kronan skulle utsträcka sitt erbjudande om inlösen att omfatta även dessa obetydliga fisken. Undantag härifrån utgjorde dock ett fiske. Att i förväg träffa någon uppgörelse rörande detta fiske, som efter fångsten vid fisket kunde uppskattas till ett värde av 1,800 kronor, syntes icke kunna ske. Emellertid ansåge länsstyrelsen, att ersättning för de förluster, som fredningslinjens inflytande kunde medföra såväl för sagda fiske som eventuellt andra otaxerade fisken, syntes böra bliva beroende av nytt beslut av Kungl. Maj:t och riksdagen.

De fiskerättsägare, vilka vid förhandlingar upptagna såväl genom länsstyrelsen som senare förklarar sig antaga den av länsstyrelsen erbjudna lösesumman för fiskerätterna, utgöra tillhoppa 21. Taxeringsvärdet för 1926 å deras fisken uppgår sammanlagt till 176,400 kronor, och utgör det av länsstyrelsen uppskattade värdet 238,400 kronor samt länsstyrelsens beräknade lösesumma å fiskerätterna 214,421 kronor 76 öre. Till jämförelse må nämnas, att 1928 års nya taxeringsvärden å ifrågavarande fiskerätter, vilka värden för de flesta av fiskerätterna överensstämmer med det av länsstyrelsen uppskattade värdet, uppgå tillhoppa till 243,100 kronor.

Fiskerättsägare till ett antal av 9 hava antagit den erbjudna lösesumman under vissa förbehåll med anledning av fiskerätternas utarrendering till andra personer. Dessa förbehåll äro bland annat, att arrendatorns rätt skall bestå till arrendetidens utgång samt att ägaren skall fritagas från eventuellt skadestånd till arrendatorn genom fredningslinjens inflytande. Taxeringsvärdet å dessa fiskerättsägares fisken utgör enligt den under 1926 gällande taxeringen 42,000 kronor och enligt 1928 års taxering 65,700 kronor. Länsstyrelsens beräknade värde och den erbjudna lösesumman belöpa sig till respektive 65,400 kronor och 59,091 kronor 91 öre.

Antalet fiskerättsägare, vilka avslagit den av länsstyrelsen erbjudna lösesumman, utgör 9. Sammanlagda taxeringsvärden äro enligt den 1926 gällande taxeringen 138,400 kronor samt enligt 1928 års taxering 88,300 kronor. Länsstyrelsens uppskattning av fiskenas värde slutar å 92,600 kronor samt den erbjudna lösesumman å 83,286 kronor 33 öre. Emellertid har förmyndaren för de omyndiga ägarna av det största av dessa fisken erbjudit sig att under förutsättning av vederbörande förmyndardomstols medgivande sälja fisket för ett pris av 68,894 kronor, vilket pris nära ansluter sig till länsstyrelsens med 1928 års taxeringsvärde överensstämmande uppskattningsvärde av 68,100 kronor. Länsstyrelsens för detta fiske erbjudna lösesumma utgör 61,250 kronor 51 öre och det 1926 gällande taxeringsvärdet uppgår till 100,000 kronor. För de återstående 8

fiskena inom ifrågavarande grupp gälla följande värden: länsstyrelsens uppskattningsvärde 24,500 kronor, erbjuden lösesumma 22,035 kronor 82 öre, taxeringsvärde 1926 38,400 kronor och 1928 20,200 kronor. Ett av dessa fisken torde vara utan betydelse för ifrågavarande inlösningsfrågor.

Nedanstående sammandrag utvisar värdena och lösesummorna för ifrågavarande fiskerättigheter:

Fiskerättsägare	Antal	Taxeringsvärde		Länsstyrel- sens upp- skattn.värde	Erbjuden lösesumma
		1926	1928		
som godkänt lösesumman.....	21	176,400	243,100	238,400	214,422
» » med visst förbehåll ...	9	42,000	65,700	65,400	59,092
» avslagit erbjudandet	9	138,400	88,300	92,600	83,286
Summa	39	356,800	397,100	396,400	356,800

Departementschefen har i nu förevarande ärende anfört huvudsakligen följande: *Departements-
chefen.*

Vid de förhandlingar, som ägt rum med ägarna av fisken i Mörrumsån och dess utlopp, har framgått, att en inlösen av fiskena icke torde kunna komma till stånd, om den av 1926 års riksdag fastställda förutsättningen härför skall strängt tillämpas. Enligt nämnda förutsättning skulle lösesumman för fiskena icke få uppgå tillhoppa till högre belopp än dåvarande sammanlagda taxeringsvärdet för fiskena, 356,800 kronor. Såsom av utredningen i ärendet framgår, har överenskommelse träffats rörande inlösen utan förbehåll av fisken för en summa av 214,422 kronor och med förbehåll, vilka dock icke torde lägga hinder i vägen för en uppgörelse, till belopp av 59,092 kronor eller sålunda tillhoppa 273,514 kronor, vilket belopp med 83,286 kronor understiger 1926 års sammanlagda taxeringsvärden. Beträffande övriga fisken har uppgörelse ej kunnat träffas, vadan redan med hänsyn härtill möjlighet icke föreligger att bedöma, huruvida nämnda förutsättning skall komma att föreligga. Beträffande sistnämnda fisken synas några av ägarna icke vara villiga att överhuvud avyttra sina fisken. Bortsett härifrån torde kunna sägas, att det icke torde vara att förvänta, att ifrågavarande grupp av fisken skulle kunna förvärfvas för berörda belopp av 83,286 kronor. För det största av dessa fisken har betingats en köpeskilling av 68,894 kronor, vilket nära motsvarar det av länsstyrelsen uppskattade reducerade värdet. Såsom av utredningen framgår, utgör den erbjudna löseskillingen för de fisken, varom uppgörelse träffats enligt länsstyrelsens reducerade löseskilling, 273,514 kronor, under det att 1926 års taxeringsvärden å samma fisken uppgå till 218,400 kronor. Motsvarande siffror för de fisken, varom uppgörelse ej vunnits, äro 83,286 kronor och 138,400 kronor.

Det intresse staten har att en uppgörelse kommer till stånd skulle givetvis bäst tillgodoses, därest en uppgörelse kunde ske med samtliga äfiskare. Mycket torde dock vara att vinna även av en överenskommelse med ägarna till det stora flertalet fisken, omfattande tillika de största och viktigaste av dessa. Ju flera dylika uppgörelser kunna uppnås, ju mer minskas utsikterna till uppkomst av rättegångar. Lämpligt torde fördenskull vara, att slutlig uppgörelse omedelbart kommer tillstånd med de fiskeägare, med vilka preliminära avtal träffats. Med övriga fiskeägare böra ytterligare förhandlingar upptagas. Med avseende å dessa torde Kungl. Maj:t böra träffa avtal om

inlösen till belopp nära anslutande sig till den föreliggande av länsstyrelsen efter ingående utredning verkställda värderingen. Vid en dylik uppgörelse bör givetvis uppmärksammas, att icke de fiskerättsägare, vilka tidigare visat sig villiga ingå på de av länsstyrelsen erbjudna reducerade löseskillingarna, skola behöva känna sig eftersatta. Tänkans kan emellertid, att den av länsstyrelsen verkställda svårutförda värderingen i särskilt fall kan vara behäftad med någon ojämnhet likasom att omständigheter i övrigt kunna föreligga, vilka motivera någon jämkning i viss lösesumma. Liknande rätt till uppgörelse torde böra tillkomma Kungl. Maj:t i fall, där tidigare träffad preliminär uppgörelse av en eller annan anledning förfallit.

Då en uppgörelse beträffande de taxerade fiskena i enlighet med nu angivna grunder skulle innebära ett frångående av den av 1926 års riksdag förut angivna förutsättning, torde riksdagens medgivande i frågan böra inhämtas.

Vad angår de icke taxerade fiskena, torde dessa vara av ringa betydelse. Riksdagens uttalande rörande dem synes i övrigt innebära att, därest dylikt fiske finnes böra inlösas, Kungl. Maj:t tillerkänts befogenhet att efter vederbörlig uppskattning av fiskets värde träffa avtal därom.

Utskottet.

Såsom framgår av föregående redogörelse, grundade sig statsmakternas ingripande i förevarande fråga på önskvärheten av att genom en inflyttning av fredningslinjen i Mörrumsbukten bereda ökade fiskemöjligheter för de omkring denna vik boende fiskarna. Enär emellertid en dylik åtgärd eventuellt kunde få en viss inverkan på laxfiskena i Mörrumsån, medförande minskning av dessas värden, syntes det böra tillkomma staten att ikläda sig den förlust, som sålunda kunde uppkomma, och ansågs detta bäst ordnas genom statens inlösen av fiskena. Härigenom skulle även förekommas de rättegångar rörande skadegörelse å fiskena, som i händelse av dessas bibehållande i enskilda fiskeägares händer kunde uppstå emellan fiskeägarna och de fiskare, vilka efter en ändring av fredningslinjen i Mörrumsbukten bedreve fiske innanför den förutvarande linjen. Med hänsyn härtill ansågs alltså en ändring av fridlysningsbestämmelserna icke böra ske utan att uppgörelse om möjligt först ägde rum med de enskilda fiskeägarna. Av förevarande proposition framgår nu, dels att vissa innehavare av enskild fiskerätt — visserligen endast representerande en ganska ringa del av ifrågasvarande laxfisken — tills vidare ställt sig avvisande mot inlösen, dels att den sammanlagda lösensumman i varje fall synes komma att något överstiga 1926 års sammanlagda taxeringsvärden, vilka enligt ordalagen i riksdagens förenämnda skrivelse nr 181 vid samma års riksdag skulle utgöra maximigräns för summan av lösenbeloppet.

Vad först beträffar sistberörda avvikelser, vartill riksdagens medgivande nu begäres, hyser utskottet icke någon större betänklighet mot densamma, desto mindre som den sammanlagda lösensumma, vartill man med de av Kungl. Maj:t nu förordade jämkningarna skulle komma upp till, i det närmaste torde överensstämma med länsstyrelsens uppskattade värden ävensom 1928 års taxeringsvärden.

Vidkommande upplysningen att vissa fiskerättsägare icke synas villiga

att avyttra sina fisken och den i motionen II: 405 gjorda hemställen, att Kungl. Maj:t, även om det skulle visa sig, att icke samtliga enskilda fiske-rättigheter kunde förvärfvas, likväl måtte taga i övervägande en inflyttning av fredningslinjen, får utskottet erinra, att — såsom framgår av departementschefens yttrande vid 1926 års förslag — man från början räknat med möjligheten av ett sådant övervägande. Motionären läser emellertid med sin framställning närmast åsyfta, att — till tids vinnande — ett avgörande i dylikt fall skulle, därest Kungl. Maj:t efter prövning av föreliggande omständigheter så funne lämpligt, kunna träffas, utan att frågan underställes riksdagen. Utskottet, som i likhet med motionären anser önskvärt, att förevarande fråga snarast möjligt vinner sin lösning, finner hinder från riksdagens sida icke böra möta för Kungl. Maj:t att i det av motionären åsyftade fallet förfara på sätt i motionen avses. Någon direkt hänvändelse i saken till Kungl. Maj:t synes utskottet däremot icke vara påkallad.

Under återopande av det anförda hemställer utskottet,

- 1) att riksdagen må bifalla förevarande proposition, samt
- 2) att motionen II: 405 må anses besvarad genom vad utskottet ovan anført.

Stockholm den 15 mars 1929.

På jordbruksutskottets vägnar:

C. J. JOHANSSON.

Vid detta ärendes slutbehandling hava närvarit:

från första kammaren: herrar *Andersson* i Fältenborg, *Linders*, *Boberg*, *Sjöblom*, *Tjällgren*, *Granath*, *Johansson* i Lövholmen och *Fritiof Gustafson*; samt

från andra kammaren: herrar *Johansson* i Uppmälby, *Sköld*, *Carlström*, *Uddenberg*, *Svensson* i Grönvik, *Månsson* i Erlandsro, *Weibull* och *Pehrsson* i Bramstorp.